

sporządzona zgodnie z Rozporządzeniem (WE) 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 roku w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH), utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniająca dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylająca rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywy Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE (DU Unii Europejskiej seria L nr 396 z 30 grudnia 2006 roku)

1 IDENTYFIKACJA PREPARATU IDENTYFIKACJA PRZEDSIĘBIORSTWA

Identyfikacja preparatu:

SYLITOL Finish

Zastosowanie:

Farba elewacyjna krzemianowa na bazie roztworu wodnego szkła potasowego z pigmentami mineralnymi.

Producent:

CAPAROL Farben Lacke Bautenschutz GmbH

Roßdörfer Straße 50

64372 Ober-Ramstadt, Niemcy

Tel.: + 48 (0) 6154/71-0

Webside: www.caparol.de

Dystrybutor:

CAPAROL POLSKA Sp. z o.o.

ul. Baletowa 5c

02-867 Warszawa, Polska

Tel.: +48 22 544 20 40

Fax: + 48 22 544 20 41

Osoba odpowiedzialna za kartę charakterystyki: Bożena Serwatka

e-mail: bozena.serwatka@caparol.com.pl

Telefon alarmowy czynny w godzinach: 9:00 – 16:00: + 48 22 544 20 40

Data sporządzenia/aktualizacji: 24.11.2003/04.01.2008

2 IDENTYFIKACJA ZAGROŻEŃ

Nie podlega klasyfikacji i oznakowaniu.

Przy prawidłowym użytkowaniu nie stwarza zagrożeń dla zdrowia człowieka i dla środowiska.

Zagrożenia wynikające z właściwości fizykochemicznych: nie stwarza zagrożeń.

Zagrożenia dla zdrowia: Powtarzające się narażenie może powodować lekkie podrażnienie skóry.

Produkt niebezpieczny dla środowiska.

Działa szkodliwie na organizmy wodne; może powodować długo utrzymujące się niekorzystne zmiany w środowisku wodnym (R 52/53).

sporządzona zgodnie z Rozporządzeniem (WE) 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 roku w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH), utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniające dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywy Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE (DU Unii Europejskiej seria L nr 396 z 30 grudnia 2006 roku)

3 SKŁAD / INFORMACJA O SKŁADNIKACH

3.1 Niebezpieczne składniki mieszaniny wraz z ich klasyfikacją

<u>Substancja:</u>	<u>nr CAS</u>	<u>nr WE</u>	<u>uł. masowy</u> w %	<u>Symbol</u>	<u>Zwroty R</u>
Terbutryna	3886-50-0	212-950-5	< 0.01	N	50/53
Benzyna ciężka hydroodsiarczona (ropa naftowa); niskowrząca frakcja naftowa obrabiana wodorem*	64742-82-1	265-185-4	< 1	Xn, N	10-51/53-65-66-67

* - Benzyna ciężka zawiera < 0.1 % benzenu i zgodnie z zasadami klasyfikacji (nota P) nie są rakotwórcze.

* - **NOTA H** - Substancja została sklasyfikowana zgodnie z przepisami dotyczącymi kryteriów i sposobu klasyfikacji substancji i preparatów.

Preparat zawiera szkło wodne potasowe (nr CAS 11312-76-1), pigmenty mineralne i wodę.

4 PIERWSZA POMOC

4.1 Instrukcje postępowania w zależności od drogi narażenia

Wdychanie:	Wynieść poszkodowanego z miejsca narażenia, ułożyć w wygodnej pozycji półleżącej lub siedzącej, zapewnić spokój, chronić przed utratą ciepła. Jeżeli wystąpią zaburzenia oddychania, podawać tlen do oddychania. Jeżeli objawy nie ustępują, wezwać lekarza.
Kontakt z oczami:	Natychmiast płukać dużą ilością letniej wody, najlepiej bieżącej, przez co najmniej 15 min. Usunąć szkła kontaktowe. Unikać silnego strumienia wody ze względu na ryzyko mechanicznego uszkodzenia rogówki. Jeżeli podrażnienie nie ustępuje, należy skonsultować się z lekarzem-okulistą.
Kontakt ze skórą:	Obficie zmywać letnią, bieżącą wodą. Zdjąć zanieczyszczoną odzież. Jeśli podrażnienie nie ustępuje, zasięgnąć porady lekarza.
Połknięcie:	Jeżeli nastąpi połknięcie, nie powodować wymiotów. Jeżeli poszkodowany jest przytomny podać do wypicia dużą ilość wody.
Ogólne zalecenia:	Powinny być przestrzegane zwykłe środki ostrożności jak przy pracy z chemikaliami. Jeżeli wystąpią jakiegokolwiek niepokojące objawy, wezwać lekarza.
Wskazówki dla lekarza:	Stosować leczenie objawowe.

5 POSTĘPOWANIE W PRZYPADKU POŻARU

5.1 Zalecane środki gaśnicze

Produkt niepalny. Stosować środki gaśnicze odpowiednie dla substancji palących się w otoczeniu. Pojemniki nie objęte pożarem, narażone na działanie ognia, chłodzić rozproszonym strumieniem wody.

5.2 Zabronione środki gaśnicze

Wszystkie środki gaśnicze są dozwolone.

5.3 Niebezpieczne produkty rozkładu

Tlenki węgla.

sporządzona zgodnie z Rozporządzeniem (WE) 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 roku w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH), utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniającej dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylającej rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywy Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE (DU Unii Europejskiej seria L nr 396 z 30 grudnia 2006 roku)

5.4 Specjalistyczny sprzęt przeciwpożarowy

Zakładać gazoszczelną odzież ochronną i aparaty oddechowe niezależne od powietrza z otoczenia. Zbiorniki narażone na działanie ognia chłodzić wodą z bezpiecznej odległości. Wodę gaśniczą zbierać osobno, nie wylewać do kanalizacji.

6 POSTĘPOWANIE W PRZYPADKU NIEZAMIERZONEGO UWOLNIENIA DO ŚRODOWISKA

6.1 Zagrożenia dla zdrowia i środki ochrony ludzi

Środki ostrożności:

Zlikwidować wyciek – zamknąć dopływ cieczy, uszczelnić, uszkodzone opakowanie umieścić w opakowaniu zastępczym. Zapewnić odpowiednią wentylację. Nakładać odzież ochronną i rękawice. Nie wdychać oparów.

6.2 Zagrożenia dla środowiska i środki ochrony środowiska

Zabezpieczyć przed wprowadzeniem do miejskiego systemu wodno-kanalizacyjnego i cieków wodnych.

6.3 Metody unieszkodliwiania, zbierania i oczyszczania środowiska

Rozlany produkt zaabsorbować w chemicznie obojętny materiał wiążący (piasek, ziemia krzemkowa), przenieść do szczelnie zamykanych pojemników. Przekazać do utylizacji. Zanieczyszczoną powierzchnię spłukać dużą ilością wody.

7 POSTĘPOWANIE Z PREPARATEM I JEGO MAGAZYNOWANIE

7.1 Postępowanie z preparatem - środki ostrożności

Stosować tylko w dobrze wentylowanych pomieszczeniach. Wskazane jest podejmowanie środków ostrożności, aby podczas pracy z produktem unikać kontaktu ze skórą i oczami. Wprowadzić zakaz jedzenia, picia i palenia.

Myć ręce podczas przerw i po zakończonej pracy. Zanieczyszczone ubranie natychmiast zdjąć, uprać przed ponownym założeniem.

7.2 Przechowywanie

Przechowywać w oryginalnych opakowaniach, w chłodnym, suchym i dobrze wentylowanym pomieszczeniu. Zabezpieczać przed działaniem promieni słonecznych. Nie przechowywać z kwasami. Chronić przed mrozem.

8 KONTROLA NARAŻENIA I ŚRODKI OCHRONY INDYWIDUALNEJ

8.1 Technologiczne sposoby zmniejszenia narażenia

Zastosować odpowiednią wentylację ogólną w pomieszczeniu i miejscową przy stanowisku pracy. Nie wdychać par. Nie jeść, nie pić i nie palić w czasie użytkowania.

8.2 Wartości NDS, NDSch, NDSP

<u>Składnik</u>	<u>CAS-nr</u>	<u>Normatyw</u>	<u>wartość</u>	<u>jednostka</u>
Benzyna ciężka hydroodsiarczona (ropa naftowa)	64742-82-1	NDS	300	mg/m ³
		NDSch	900	mg/m ³

Podstawa prawna:

sporządzona zgodnie z Rozporządzeniem (WE) 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 roku w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH), utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniające dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywy Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE (DU Unii Europejskiej seria L nr 396 z 30 grudnia 2006 roku)

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz.U nr 217, poz. 1833, 2002 z późniejszymi zmianami).

Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 10 października 2005 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz.U nr 212, poz. 1769, 2005 r. z dnia 28.10.2005 r.)

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia z dnia 20 kwietnia 2005 r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz.U nr 73, poz. 645, 2005).

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 30 grudnia 2004 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy związanej z występowaniem w miejscu pracy czynników chemicznych (Dz.U. nr 11, poz. 86 ,2005).

8.3 Środki ochrony osobistej

Drogi oddechowe: Nie są wymagane.

Ręce i skóra: Nie są wymagane. W przypadku operowania dużymi ilościami, stosować rękawice ochronne.

Oczy: Stosować okulary ochronne typu gogle, chroniące przed kroplami cieczy.

Higiena pracy: Obowiązują przepisy ogólne przemysłowej higieny pracy. Po zakończeniu pracy zdjąć zanieczyszczone ubranie. Przed przerwami w pracy wymyć ręce i twarz. Po pracy umyć dokładnie całe ciało. Nie jeść, nie pić, nie palić podczas pracy.

Kontrola narażenia środowiska:

Zabezpieczyć przed wprowadzeniem do cieków wodnych.

9 WŁAŚCIWOŚCI FIZYCZNE I CHEMICZNE

9.1 Postać fizyczna, barwa, zapach

Ciecz biała, bez zapachu.

9.2 Temperatura wrzenia

100 °C.

9.3 Temperatura topnienia

Brak danych.

9.4 Prężność par

Brak danych.

9.5 Rozpuszczalność w wodzie i innych rozpuszczalnikach

Rozpuszcza się w wodzie.

9.6 Gęstość

Ok. 1.5 g/cm³ w 20 °C

9.7 pH

10 - 11 w 20 °C.

9.8 Temperatura zapłonu

Produkt jest niepalny.

9.9 Granice wybuchowości

Produkt nie stwarza zagrożenia wybuchowego.

sporządzona zgodnie z Rozporządzeniem (WE) 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 roku w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH), utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniająca dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywy Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE (DU Unii Europejskiej seria L nr 396 z 30 grudnia 2006 roku)

10 STABILNOŚĆ i REAKTYWNOŚĆ

Produkt jest stabilny w normalnych warunkach użytkowania i przechowywania

10.1 Warunki powodujące niebezpieczne reakcje

Nie są znane.

10.2 Materiały powodujące niebezpieczne reakcje

Silne kwasy.

10.3 Niebezpieczne produkty rozpadu

Nie są znane.

11 INFORMACJE TOKSYKOLOGICZNE

11.1 Skutki zdrowotne narażenia ostrego

<u>Składnik</u>	<u>CAS-nr</u>	<u>Dawka</u>	<u>wartość</u>	<u>jednostka.</u>
Benzyna ciężka hydroodsiarczona (ropa naftowa); niskowrząca frakcja naftowa obrabiana wodorem	64742-82-1	LD ₅₀ – doustnie szczur	>5000	mg/kg
		LC ₅₀ – inhalacyjnie szczur	>12	mg/l (6h)
		LD ₅₀ – skóra królik	>3160	mg/kg

11.2 Skutki zdrowotne narażenia przewlekłego

Powtarzające się narażenie może powodować lekkie podrażnienie skóry.

11.3 Skutki zdrowotne narażenia miejscowego

Wdychanie: Pary mogą powodować lekkie podrażnienie.
 Kontakt z oczami: Pary produktu mogą powodować lekkie zaczerwienienie i swędzenie oczu.
 Kontakt ze skórą: Może powodować lekkie podrażnienie.

12 INFORMACJE EKOLOGICZNE

12.1 Zachowanie się substancji w środowisku.

Zabezpieczyć przed przedostaniem się produktu do kanalizacji lub zbiorników wodnych.

12.2 Ekotoksyczność

Produkt jest niebezpieczny dla środowiska wodnego. Działa szkodliwie na organizmy wodne; może powodować długo utrzymujące się niekorzystne zmiany w środowisku wodnym (klasyfikację wykonano przy użyciu metody obliczeniowej KMO).

13 POSTĘPOWANIE Z ODPADAMI

13.1 Sposób usuwania nadwyżki lub odpadu

Nie usuwać produktu razem z odpadami komunalnymi, nie wylewać do kanalizacji.

sporządzona zgodnie z Rozporządzeniem (WE) 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 roku w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH), utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniająca dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylająca rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywy Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE (DU Unii Europejskiej seria L nr 396 z 30 grudnia 2006 roku)

Kod odpadów:

08 01 03 - pozostałości farb i lakierów wodorozpuszczalnych

08 01 05 utwardzone pozostałości farb

13.2 Sposób usuwania zużytych opakowań

Zużyte opakowania po oczyszczeniu przekazać do recyklingu.

Podstawa prawna:

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów.

(Dz.U. nr 112, poz. 1206 z dnia 8.10.2001 r.);

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz.U nr 62, poz.628, 2001).

Ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o opakowaniach i odpadach opakowaniowych (Dz.U nr 63, poz. 638, 2001).

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw (Dz.U nr 175, poz.1458, 2005).

14 INFORMACJE O TRANSPORCIE

14.1 Klasyfikacja i oznakowanie w transporcie

Nie wymaga klasyfikacji i nie wymaga oznakowania w transporcie.

15 INFORMACJE DOTYCZĄCE PRZEPISÓW PRAWNYCH

15.1 Opakowania

Oznakowanie opakowań:

Etykieta zawierająca:

SYLITOL Finish

Zawiera: < 15 g/l lotnych związków organicznych (LZO) w produkcie gotowym do użytku

Dopuszczalna zawartość LZO: 75 g/l (od 2010 r. – 40 g/l)

ZNAK

Nie jest wymagany.

Zwroty wskazujące
rodzaj zagrożenia:

R 52/53

Działa szkodliwie na organizmy wodne; może powodować długo utrzymujące się niekorzystne zmiany w środowisku wodnym.

Zwroty określające
warunki bezpiecznego stosowania:

S 61

Unikać zrzutów do środowiska. Postępować zgodnie z instrukcją lub kartą charakterystyki.

sporządzona zgodnie z Rozporządzeniem (WE) 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 roku w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH), utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniające dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywy Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE (DU Unii Europejskiej seria L nr 396 z 30 grudnia 2006 roku)

15.2 Inne przepisy, wykorzystane przy opracowaniu karty

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 28 września 2005 r. w sprawie wykazu substancji niebezpiecznych wraz z ich klasyfikacją i oznakowaniem (Dz.U nr 201, poz. 1674, 2005 r.)

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 2 września 2003 r. w sprawie kryteriów i sposobu klasyfikacji substancji i preparatów chemicznych (Dz.U nr 171, poz. 1666, 2003);

Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 21 grudnia 2005 r. w sprawie zasadniczych wymagań dla środków ochrony indywidualnej (Dz.U. nr 259, 2173, 2005)- do punktu 8;

Ustawa z dnia 28 października 2002 r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz.U. nr 199, poz. 1671, 2002) – do punktu 14;

Oświadczenie Rządowe z dnia 26 lipca 2005 r. w sprawie wejścia w życie zmian do załączników A i B Umowy Europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR) sporządzonej w Genewie dnia 30 września 1957 r. (DzU nr 178, poz. 1481, 2005 z późniejszymi zmianami) – do punktu 14;

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 2 września 2003 r. w sprawie oznakowania opakowań substancji niebezpiecznych i preparatów niebezpiecznych (Dz.U. nr 173, poz. 1679, 2003) – do punktu 15.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 16 stycznia 2007 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących ograniczania emisji lotnych związków organicznych powstających w wyniku wykorzystywania rozpuszczalników organicznych w niektórych farbach i lakierach oraz preparatach do odnawiania pojazdów (DzU. Nr 11, poz. 72 z 15 stycznia 2007 r.)

Rozporządzenie (WE) 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 roku w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH), utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniające dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywy Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej seria L nr 396 z 30 grudnia 2006 roku).

16 INNE INFORMACJE

Informacje zawarte w niniejszej karcie charakterystyki, zaczerpnięte z karty preparatu dostarczonej przez producenta, zostały poprawione, uzupełnione i zweryfikowane w **Instytucie Chemii Przemysłowej im prof. I. Mościckiego w Warszawie**.

Inne źródła informacji:

IUCLID Data Bank (European Commission – European Chemicals Bureau);

ESIS – European Chemical Substances Information System (European Chemicals Bureau).

Informacje zamieszczone w karcie charakterystyki mają na celu opisanie produktu jedynie z punktu wymagań bezpieczeństwa. Użytkownik jest odpowiedzialny za stworzenie warunków bezpiecznego używania produktu i to on bierze na siebie odpowiedzialność za skutki wynikające z niewłaściwego stosowania niniejszego produktu.

Zwroty R (wskazujące rodzaj zagrożenia) użyte w punkcie 3. Karty charakterystyki:

R 10 Produkt łatwopalny

R 50/53 Działa bardzo toksycznie na organizmy wodne; może powodować długo utrzymujące się niekorzystne zmiany w środowisku wodnym;

R 51/53 Działa toksycznie na organizmy wodne; może powodować długo utrzymujące się niekorzystne zmiany w środowisku wodnym.

R 65 Działa szkodliwie; może powodować uszkodzenie płuc w przypadku połknięcia;

R 66 Powtarzające się narażenie może powodować wysuszenie lub pękanie skóry;

KARTA CHARAKTERYSTYKI PREPARATU

sporządzona zgodnie z Rozporządzeniem (WE) 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 roku w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH), utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniającej dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylającą rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywy Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE (DU Unii Europejskiej seria L nr 396 z 30 grudnia 2006 roku)

R 67 Pary mogą wywoływać uczucie senności i zawroty głowy.

Aktualizacja: Format karty zgodny z załącznikiem II do Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady 1907/2006; zmiana klasyfikacji; zmiana aktów prawnych, zmiana w punkcie 15 – zawartość lotnych związków organicznych.